

регіональному розрізі, відстежують медичні витрати, здійснюють моніторинг якості надання медичних послуг, беруть участь у роз'яснювальній роботі серед школярів та різних соціальних проектах щодо пропагування здорового способу життя. Таке поєднання функцій дає змогу чітко відстежувати фінансові потоки, забезпечити ефективну систему управління, а також значно зменшити витрати на неї. Водночас, якщо особа бажає отримати медичні послуги, які не входять до переліку обов'язкового медичного страхування, вона може укласти зі страховою компанією договір додаткового медичного страхування. Добровільне медичне страхування дає змогу самостійно обрати стаціонарний лікувальний заклад та умови перебування в ньому, спеціальні послуги особистого лікаря. Перевагою добровільного медичного страхування є відшкодування витрат на курортне лікування, можливість отримання медичної допомоги за кордоном, а також звільнення від сплати страхових внесків у випадку незвернення за медичною допомогою за період від 1 до 6 місяців.

Література:

1. Горохов С.В. Порівняльний аналіз систем медичного страхування зарубіжних країн / С.В. Горохов, С.Д. Старинчук // Актуальні проблеми філософії та соціології. – 2016. – Вип. 9. – С. 24–28.
2. Гомон Д.О. Зарубіжний досвід організації забезпечення охорони здоров'я / Д.О. Гомон // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2016. – Вип. 4, Т. 1. – С. 123–126.
3. Клименко О.М. Формування моделі фінансового забезпечення в умовах багатоканальної системи фінансування охорони здоров'я України / О.М. Клименко // Іноваційно-інвестиційні напрями формування ефективної системи управління економікою за євроінтеграційних процесів: моногр. – К.: Кондор, 2014. – С. 193–217.
4. Сподарева О.Г. Особливості функціонування системи медичного страхування у провідних країнах світу / О.Г. Сподарева // Вісник ОНУ імені І.І. Мечникова. – 2013. – Т. 18, Вип. 3/3. – С. 91–95.
5. Дуб Н.Є. Засоби реформування системи охорони здоров'я України на основі зарубіжного досвіду / Н.Є. Дуб // Молодий вчений. – 2014. – №1(03). – С. 210–214.
6. Chronologie gesetzlicher Neuregelungen. Krankenversicherung & Gesundheitswesen (1998–2016) / Prof. Dr. Gerhard Bäcker; Duisburg: Januar 2017. – 42 s.

Шаров Олександр Юрійович

Студент групи ФУПОМ-11

Науковий керівник – к.е.н., доцент Дерлиця А.І.

БЮДЖЕТНИЙ ДЕФЦИТ: ПРИЧИНИ, НАСЛІДКИ ТА ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Трансформаційні перетворення в системі управління державними фінансами, які відбуваються на даний час, зумовлюють необхідність пошуку комплексного та раціонального підходу щодо проведення бюджетної політики,

при якій обсяг передбачених витрат буде забезпечений доходами. Зазначене передбачає врахування значного спектру фінансово-економічних явищ і процесів, що надасть можливість забезпечити стабільність та збалансованість бюджету.

Протягом багатьох років Державний бюджет України стикається з такою великою проблемою, як дефіцит, що виникає внаслідок перевищення витрат державного бюджету над доходами. Серед найвагоміших причин бюджетної розбалансованості в Україні виділяють: недосконалість і неефективність податкового законодавства, значний обсяг тіньової економічної діяльності, суттєві витрати на ведення воєнних дій, чималий рівень безробіття, залучення й використання позик для його покриття, зростання державного боргу з ризиком невиконання боргових зобов'язань, значний спад виробництва та інфляційні процеси, а також гальмування розвитку фінансової системи [7, с.147].

Бюджетний дефіцит є досить складним і разом з тим достатньо розповсюдженим явищем. Насамперед, необхідно чітко визначити цей стан бюджету. Бюджетний дефіцит не просто відображає перевищення видатків бюджету над його доходами. Це перевищення видатків над постійними доходами бюджету, якими в свою чергу є податки і обов'язкові платежі. Бюджетний дефіцит зовсім не означає незбалансованість бюджету, оскільки при складанні і затвердженні бюджету встановлюються джерела його покриття. Тобто необхідно чітко розрізняти бюджетний дефіцит і незбалансованість бюджету в зв'язку з невизначеністю у джерелах покриття дефіциту. Відсутність чіткої політики стосовно бюджетного дефіциту і визначення джерел його покриття характеризує стан бюджету, який умовно можна визначити як бюджетну пустоту чи діру. Тобто в бюджет включається певна сума видатків, що не мають відповідного забезпечення. Таке явище в цілому не припустиме. Однак в Україні на початку 90-х років воно мало місце. Затверджувався неврівноважений бюджет, що значно ускладнювало його виконання. Адже при незабезпеченому перевищенні видатків над доходами неясно, які видатки фінансувати, а які ні [1].

Бюджетний дефіцит є важливим інструментом державної фінансової політики. Кожна країна має чіткі особливості, які мають враховуватися в процес використання такого важеля. Основними причинами бюджетного дефіциту в Україні є спад виробництва, занепад підприємництва, невиражена соціально-економічна політика. Абсолютної оцінки дефіциту бюджету як фінансового явища не існує, дається лише відносна його характеристика [6]. Тому проблеми фінансування дефіциту державного бюджету є складними та дискусійними. Це пов'язано з тим, що дефіцитне бюджетне фінансування здійснює неоднозначний вплив на розвиток країни. Досягнення позитивних результатів часто супроводжується виникненням негативних наслідків. Головним платником до державного бюджету України став міжнародний валютний фонд. Уряд зарахував ці кошти МВФ як доходи бюджету, що давало йому змогу твердити про бурхливе зростання. Але ж ці кошти треба буде віддавати. Позики ніколи не включаються до дохідної частини бюджету.

Коли йдеться про бюджетний дефіцит потрібно брати до уваги, насамперед, джерела його фінансування, які, власне кажучи, визначають характер впливу бюджетного дефіциту на економіку країни [3, с. 77].

В Україні має бути такий дефіцит бюджету, який можливо профінансувати. Це той дефіцит, джерела фінансування якого чітко визначені та гарантовані за надходженням. Якщо цього не зробити як найшвидше, на казначейському рахунку знову не буде грошей. Отже, країна не зможе нормально фінансувати свої видатки, відбудуватимуться затримки з відшкодування ПДВ, авансове стягування податків, урізання всіх інвестиційних витрат. Немає сенсу говорити про інвестиції та відновлення банківського сектору, якщо країна не відновить свій ключовий баланс – бюджетний. Незбалансований бюджет не дасть змоги вирішити жодної економічної чи соціальної проблеми [5].

Нестабільна ситуація в економіці України має одну позитивну рису – наближення до критичної межі викликає нагальну необхідність прориву. Термінових і якісних змін. Як це не парадоксально, але саме поглиблення кризи є для сучасної України шляхом до прогресу [5].

Отже, слід зазначити, що навіть при тому, що бюджетний дефіцит і державний борг – самі по собі не є катастрофічними явищами, їхнє збільшення може ести до серйозних негативних наслідків не тільки економічного, а й чисто політичного характеру. В сучасних умовах уряд має постійно контролювати розмір бюджетного дефіциту, інакше він здійснюватиме дестабілізуючий вплив на соціально-економічний розвиток країни. Необхідно приділяти більше уваги збільшенню доходів держави шляхом подолання безробіття, поліпшення податкової системи, удосконалення приватизації державного житла, поліпшення фінансового стану суб'єктів господарювання та ін. [6].

Щоб знизити дефіцит держбюджету необхідно [4, с. 2; 2, с. 8–10]:

– удосконалити податкову систему, забезпечити оптимальний рівень податкових вилучень для формування бюджетів усіх рівнів і створення сприятливих умов для підприємницької діяльності;

– залучити до інвестиційної сфери особисті заощадження населення;

– забезпечити фінансову підтримку малого та середнього бізнесу шляхом розробки і виконання цільових програм розвитку малого й середнього підприємництва;

– забезпечити фінансування бюджетних програм за рахунок надходження від спец конфіскації;

– забезпечити зниження видатків на надання пільг та житлових субсидій населенню на оплату ЖКП і передача повноважень органам місцевого самоврядування на покриття різниці на суму дефіциту цих коштів;

– перейти від бюджетного фінансування до системи надання субсидій, субвенцій, інвестиційних позик суб'єктам господарювання;

– посилити відповідальність суб'єктів господарювання та їх керівників, зокрема особисту майнову і кримінальну відповідальність, за недотримання вимог законодавства, несвоечасність і повноту розрахунків з бюджетом та державними позабюджетними фондами;

– скоротити видаткову частину бюджету: зменшити витрати на фінансування управлінських структур, створити жорсткий контроль за виплатою державних коштів.

Для забезпечення збалансованості бюджетної системи та зниження дефіциту бюджету Верховній раді України необхідно прийняти такі запропоновані урядом законопроекти: «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо перегляду ставок деяких податків» (№5044 від 26.08.2016 р.); «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення стягнення в дохід держави необґрунтованих активів» (№5142 від 20.09.2016 р.) [2, с.15]. Відтак, прийняття цих нормативних актів, дасть змогу збалансувати показники державного і місцевих бюджетів у 2017 р.

При цьому зауважимо, що напрями вдосконалення та ефективного застосування фінансового механізму управління бюджетним дефіцитом на всіх етапах бюджетного процесу мають координуватися з поточною і перспективною фінансовою політикою держави, корелюватися із тенденціями в динаміці податкових надходжень і державних витрат, із стадією економічного циклу, в якій перебуває економіка і суспільство в певний період розвитку.

Література:

1. Бюджетний менеджмент: підруч. / В. Федосов, В. Опарін, Л. Сафонова та ін.; За заг. ред. В. Федосова. – К.: КНЕУ, 2004. – 864 с.
2. Корень Н.В. Аналіз та оцінка бюджетних ризиків в контексті підвищення рівня фінансової безпеки держави [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/byudz_ryzyky-83060.pdf.
3. Машко А.І. Дефіцит бюджету та особливості його фінансування в Україні / А.І. Машко // «Управління фінансами держави, регіону, підприємства та домогосподарства: погляди науковців і практиків» збірн. тез. доп. Першої Інт.-конф. проф.-викл. складу каф. фін. ТНЕУ, м. Тернопіль, 14 квіт. 2015 р. – Тернопіль: Вектор, 2015. – С. 77–81.
4. Нечаюк І.Б. Основні проблеми подолання бюджетного дефіциту в Україні / І.Б. Нечаюк // Економічний форум. – 2013. – №4. – С. 207–211.
5. Орловська Н. Дефіцит державного бюджету і джерела його фінансування / Н. Орловська // вісник Національного банку України. – 2010. – №4. – С. 98–101.
6. Оченаш І.П. Бюджетний дефіцит в Україні та способи його подолання / І.П. Оченаш // Формування ринкових відносин в Україні. – 2012. – №9. – С. 62–66.
7. Янів Л.М. Проблеми дефіциту державного бюджету України і шляхи їх розв’язання / Л.М. Янів, О.А. Зінченко// Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Менеджмент інновацій. – 2016. – Вип. 6. – С. 144–153.